

کتاب ماه کلیات ۷۶ - ۷۵

ماهنامه تخصصی اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب

صاحب امتیاز: خانه کتاب ایران

مدیر مسئول: احمد مسجدجامعی

سرمدبیر: محمد سمیعی

معاون سرمدبیر: بهروز فتحی

همکاران این شماره:

امیر فاضل اللهیان، کوروش نوروز مرادی،

محمد رضایی،

احترام‌السادات آرامی

مدیرفنی: ناصر میرزایی

صفحه‌آرا: علیرضا کرمی

طراح جلد: کوروش پارساژاد

حروف‌نگاران: طاهره قاسمی

گروه تصحیح: حسن هوشمند

ناظر چاپ: رحمان کیانی

لیتوگرافی: کیمیای نور

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مسئول بخش اشتراک و توزیع: بهمن محبی

تلفن بخش اشتراک و توزیع: ۶۴۶۵۶۲۵

نشانی: تهران خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین

شماره ۱۱۷۸

صندوق پستی ۳۱۳ - ۱۳۱۴۵

تلفن: ۵-۶۴۱۵۲۵۴

۰۹۱۲-۳۷۹۸۶۴۷

کتاب ماه کلیات، نشریه‌ای است که با هدف اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب به صورت ماهانه منتشر می‌شود و هدف آن کمک به ارتباط خلاق بین پدیدآورندگان، ناشران، کتابداران، کتابخوانان و سایر فعالان عرصه نشر و فرهنگ کشور است که از سوی خانه کتاب ایران منتشر می‌شود.

کتاب ماه کلیات با توجه به رده‌بندی دهدهی دیویی به نقد و بررسی کتاب‌های علوم کتابداری، اطلاع‌رسانی، روزنامه‌نگاری، نسخ خطی، کامپیوتر، دایرة‌المعارف و فهرست‌ها، لغت‌نامه و فرهنگ‌نامه، کتابشناسی و دانشنامه می‌پردازد.

هر ماه فهرست کامل انتشارات ماه پیشین در حوزه کلیات که با مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتشار یافته و در نظام اطلاع‌رسانی خانه کتاب وارد شده است، بر اساس رده‌بندی دهدهی دیویی آرایه می‌شود.

مقالات، منعکس‌کننده نظرات نویسندگان است و نظر رسمی نشریه و خانه کتاب نیست.

گفت و گو

لوح فشرده فهرست نسخه‌های خطی / گفت و گو با جعفر گل‌باز

۴

مقاله

رویای دستیابی به کتابشناسی جهانی / فرشته سپهر

۱۴

تعیین جایگاه و نقش برخی رویکردهای کتابدارانه در مطالعات جامعه‌شناسی علم / محمد زره ساز

۱۸

میزگرد

نقد و بررسی «دائرة‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»

۲۲

نقد و بررسی کتاب

سابقه نخستین کتابشناسی ملی ایران در عهد ناصری / احسان الله شکراللهی طالقانی

۳۶

منبع‌شناسی زنان / کورش نوروز مرادی

۴۲

کارنامه نشر طرحی موفق که هنوز نیاز به تکمیل دارد! / محمد احمدزاده

۴۵

معرفی کتابشناسی مولوی و طرح یک پیشنهاد / سفانه انجم روز

۴۸

فرهنگ جامع ترکی استانبولی به فارسی / دکتر ماهرخ مقصودی

۵۱

مطبوعات ایران در قرن بیستم / فردین کولائیان

۵۵

نگاهی به کتاب یادداشت‌های یک روزنامه‌نگار / معین‌الدین محرابی

۶۲

تلاش در حوزه چاپ و نشر: معرفی و بررسی مقایسه‌ای چهار عنوان کتاب / محمدحسن‌زاده

۶۶

داده‌پردازی برای کتابداران و اطلاع‌رسانان / حسین پاشایی‌زاده

۷۴

واژه‌ها و معادل‌ها / احسان طیرانی راد

۷۸

پایان‌نامه

فهرست‌نویسی منابع اینترنتی فارسی / عبدالرضا نوروزی چاکلی

۸۰

نشریه

هفدهمین خبرنامه ISBN منتشر شد / داریوش مطلبی

۸۴

نرم‌افزار و اینترنت

کتابسراهای اینترنت / طاهره رضایی

۸۸

گزارش

مرکز نشر میراث مکتوب: گذشته، حال و آینده

۹۳

سه‌م مناطق جغرافیایی جهان در جایزه جهانی کتاب سال

۹۶

اخبار ماه

فهرست کتابهای منتشر شده در بهمن ۱۳۸۲

۱۰۰

فهرست کتابهای منتشر شده در اسفند ۱۳۸۲

۱۰۸

۱۱۵

در بخش دوم، واژه‌نامه اصطلاحات کامپیوتری به صورت انگلیسی به فارسی آورده شده است و در ذیل ۲۶ حرف زبان انگلیسی مرتب شده‌اند. طبق نظر مؤلفین این بخش شامل بیش از ۲۴ هزار واژه می‌باشد. همچنین سر واژه‌های -abbreviation- مورد استفاده در حوزه کامپیوتر و اینترنت نیز در همین بخش در جایگاه حروفی خود آورده شده است.

اما در ضمیمه‌های ۶ گانه کتاب: در ضمیمه «الف» واژه‌نامه جامع کامپیوتر، مجموعه کاراکترهای اسکی آورده شده است. در این بخش کاراکترها به همراه اعداد مبنای ۱۶ و ۱۰ آن آورده شده است. کاراکترهای اسکی شامل ۱۲۷ نماد است.

ضمیمه «ب» به مجموعه کاراکترهای توسعه یافته ABM اختصاص دارد که از ۱۲۸ تا ۲۵۵ می‌باشند.

در ضمیمه «ج» مجموعه کاراکترهای EBCDIC ذکر شده است. در ضمیمه «د» معادل‌های دودویی آمده است و معادل اعداد ۱ تا ۲۵۵ (درمبنای ۱۰) در مبنای ۲ و ۸ و ۱۶ ذکر شده است.

ضمیمه «ه» این واژه‌نامه شامل آدرس و حوزه‌های اینترنت است که به زیر شاخه‌های حوزه‌های اصلی و سازمانی و حوزه‌های جغرافیایی تقسیم شده است. در قسمت حوزه‌های اصلی، نشانه‌های .edu, .com, .org, .net, .gov. و غیره توضیح داده شده‌اند که معرف سازمان و یا حوزه‌های در شبکه جهانی اینترنت هستند.

در قسمت حوزه‌های جغرافیایی، ۲۲۰ حوزه جغرافیایی مورد شناسایی قرار گرفته‌اند. برای معرفی هر کشور و یا هر ناحیه‌ای بر روی شبکه جهانی اینترنت، حوزه یا دامنه (domain) مختصر به فردی تعیین شده است. به طور مثال ایران دارای دامنه .ir. می‌باشد و یا آمریکا .us, ژاپن .jp, فرانسه .fr. و غیره. همچنین در انتهای این ضمیمه آدرس ۲۷ موتور جست و جودر اینترنت نیز ذکر شده است. در ضمیمه «و» نیز انشعاب متداول فایل‌ها یا همان فرمت مورد استفاده در برنامه نویسی و نرم افزارها توضیح داده شده است.

از مزیت‌های واژه‌نامه جامع کامپیوتر می‌توان به تنوع طیف واژگانی مورد استفاده در آن اشاره کرد. این خصوصیت کاربری کتاب را برای دانشجویان علوم مهندسی آسان‌تر می‌کند. همان گونه که گفته شد، وجود بیش از ۲۴ هزار واژه در واژه‌نامه، پوشش کامل سر واژه‌ها -abbreviation- و شکل‌های گوناگون اصطلاحات کامپیوتری ذکر شده در آن کاربرد آن را افزایش داده است. به طور مثال برای کلمه access به معنای دست یابی ۴۰ اصطلاح کامپیوتری که با این واژه ساخته می‌شود نیز آورده شده است، یا واژه program با معادل برنامه که در ذیل آن نزدیک به ۱۰۰ اصطلاح کامپیوتری دیگر معادل گذاری شده است.

ضمیمه‌های ۶ گانه کتاب نیز از نقاط قوت آن به شمار می‌رود که به غیر از یک مورد که غیر کاربردی به نظر می‌رسد، بقیه مورد استفاده دانشجویان علوم مهندسی به خصوص مهندسی کامپیوتر است.

همان گونه که مؤلفین نیز در مقدمه کتاب گفته‌اند، این اثر با پشتوانه تدریس درس زبان تخصصی کامپیوتر در دوره کارشناسی کامپیوتر طبع یافته است. اما طیف وسیع واژه گانی کتاب استفاده آن

را برای غیر دانشجویان و علاقه‌مندان نیز میسر ساخته است. واژه‌نامه جامع کامپیوتر اثری جمع‌وجور است. ولی باید در تدوین این گونه واژه‌نامه‌ها به مسایلی دیگر نیز نظر داشت. همان گونه که ذکر شد، واژه‌نامه اصطلاحات کامپیوتر که بیشتر حجم کتاب را شامل می‌شود برای استفاده دانشجویان و علاقه‌مندان بسیار مفید است، اما ضمایم آن غیر از یک مورد که به نظر نگارنده، نه مورد استفاده دانشجویان است و نه غیردانشجویان، بقیه فقط مورد استفاده دانشجویان می‌باشد. بهتر بود در انتخاب ضمایم و غنای آن تلاش‌های بیشتری صورت می‌گرفت. ساختار آشفته و غیرکاربردی ضمایم، این را ثابت می‌کند که این قسمت در دقیقه ۹۰ گنجانده شده است تا کتاب از این بخش به شیوه دیگر واژه‌نامه‌ها تهی نباشد.

قبلاً از ذکر سر واژه‌ها در لابه‌لای واژه‌نامه به عنوان نقطه قوت واژه‌نامه یاد شد ولی در این قسمت هم به نظر می‌رسد اگر مؤلفین زمانی برای جمع‌آوری و تمرکز آن در یک ضمیمه، اختصاص می‌دادند، بسیار کاربردی‌تر می‌نمود.

به عنوان مثال: از طرفی سر واژه ACM - انجمن ماشین‌های حساب گر آمریکا - هم در صفحه ۶ آمده است هم در صفحه ۲۲، در زیر عنوان

Association for computing machinery (ACM) و در این جا انجمن ماشین آلات محاسباتی ترجمه شده است. طبیعی است که اگر سرواژه‌ها در بخش جداگانه مورد بررسی قرار می‌گرفت، هم دسترسی به آن ساده‌تر و هم از چند بار معادل گذاری متفاوت پرهیز می‌شد.

یا در صفحه ۱۵۷، HTML با معادل زبان علامت‌گذاری ابرمتن‌ها ذکر شده است و در ستون سمت چپ صفحه ۱۵۸، Hyper Text Markup Language (HTML) - زبان علامت‌گذاری ابر متن - و در ستون سمت راست صفحه ۱۵۸، hypertext markup language - زبان ایجاد سند فرامتن - آمده است.

امروزه ویرایش امری تخصصی در عرصه نشر می‌باشد. با این که هنوز به طور کامل بین نویسندگان، مترجمان و ناشران ما جا نیفتاده است ولی انتظار می‌رود مجامع دانشگاهی زودتر به این مهم بپردازند. واژه‌نامه جامع کامپیوتر مانند مثالی که ذکر شد هم به ویرایش تخصصی و هم به ویرایش عمومی نیاز دارد. به نظر می‌رسد مولفان در معادل گذاری واژه‌ها، استاندارد در زمینه استفاده از واژه‌گزینی و رسم الخط فارسی نداشته‌اند، به طوری که الگوهای مختلف در این کتاب بر می‌خوریم.

واژه‌نامه جامع کامپیوتر که چاپ دوم آن نقد و بررسی شد، شایسته است در چاپ‌های بعدی با ویرایش جدید عرضه شود. اول این که حوزه کامپیوتر دارای روزآمدی خاصی است و نیاز است که واژه‌های جدید به آن اضافه شود. همچنین پیشنهاد می‌شود به دلیل کاربردی بودن استفاده از اینترنت در ایران بخشی ویژه برای واژه‌ها و معادل‌های مورد استفاده در شبکه جهانی اینترنت در آن اندیشیده شود.

نقد و بررسی

واژه‌ها و معادل‌ها

• مهندس احسان طبرانی راد

است.

این واژه‌نامه هم در مطالعه متون حوزه کامپیوتر و اینترنت و نیز در ترجمه و تألیف به کمک علاقه‌مندان می‌آید.

امیر علیخانزاده عضو هیأت علمی گروه کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد است. وی تاکنون غیر از تدریس دروس کامپیوتر، مدیریت مرکز کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد را در سال‌های ۱۳۶۵ الی ۱۳۷۷ برعهده داشته است.

وی از زمستان ۱۳۸۱ نیز مدیرعامل سازمان آمار، اطلاعات و خدمات کامپیوتری شهرداری مشهد است. واژه‌نامه جامع کامپیوتر که به همت ایشان و همسر وی، خانم مریم کامرانی تهیه شده است حاصل تجربه چندین ساله آنان در تدریس درس زبان تخصصی کامپیوتر (۲ واحد دانشگاهی) برای دانشجویان گرایش‌های سخت‌افزار و نرم‌افزار مهندسی کامپیوتر بوده است.

واژه‌نامه جامع کامپیوتر در دو بخش و ۶ ضمیمه تنظیم شده است، که واژه‌نامه اصطلاحات کامپیوتری، مهم‌ترین بخش آن است و ۹۸ درصد حجم کتاب را به خود اختصاص داده است. در بخش اول کتاب که با عنوان «اعداد و نشانه‌ها» آمده است تعدادی از نمادهای رایج در حوزه کامپیوتر و اینترنت توضیح داده شده است.

□ امیر علیخانزاده، مریم کامرانی، واژه‌نامه جامع کامپیوتر (انگلیسی به فارسی)، مشهد: پرتونگار، دوم، ۱۳۸۲، ۳۸۰ ص، وزیری، شمیمز.

واژه‌نامه جامع کامپیوتر شامل بیش از ۲۴ هزار واژه در حوزه کامپیوتر و اینترنت و معادل‌های آن از انگلیسی به فارسی است. این مرجع دارای فصل‌های معرفی اعداد و نشانه‌ها و واژه‌نامه اصطلاحات کامپیوتر و ۶ ضمیمه شامل

مجموعه کاراکترهای اسکی، مجموعه کاراکترهای توسعه یافته، مجموعه کاراکترهای EBCDIC، معادل‌های دودویی، آدرس حوزه‌های اینترنت و انشعاب متداول فایل‌ها است.

ورود کامپیوتر به ایران و بعد از آن، گسترش، نفوذ و افزایش به کارگیری آن، موجب شد لغات و اصطلاحات این علم جدید نیز وارد زبان فارسی شود. تاکنون تلاش‌های بسیاری برای معادل‌یابی واژه‌های تخصصی کامپیوتر توسط فرهنگستان زبان و ادب پارسی و فعالان و متخصصان دانشگاهی در این زمینه صورت گرفته است.

در این راستا امیر علیخانزاده و مریم کامرانی نیز با جمع‌آوری این واژه‌نامه گامی در این مهم برداشته‌اند. انگیزه مولفان از تألیف واژه‌نامه جامع کامپیوتر، وجود اغلب منابع و کتاب‌های حوزه کامپیوتر به زبان انگلیسی و لزوم وجود یک مرجع جامع در این زمینه بوده